

Uničenje slovenskega kapitala

Politika do domačih vlagateljev *Propadanje podjetij, zdravstvene in pokojninske blagajne, suverenosti*

Država odpravlja še zadnjo ugodnost za dolgoročne lastnike vrednostnih papirjev – zniževanje davka na kapitalske dobičke vsakih pet let lastništva vse do ničelne stopnje po 20 letih. Državna politika do domačih vlagateljev na kapitalnem trgu je in je bila katastrofalna. Začela se je z razlastitvijo, podržavljenjem in privatizacijo samoupravnih podjetij. S tem so temeljito spremenili sistem kadrovanja vodilnih in nadzorovanja. Namesto zaposlenih, ki so poznali podjetje in kupce, so vodilne kadre in nadzornike začeli nastavljeni politiki. S tem so odprli vrata nestrokovnosti, korupciji in prisvajanju nekdanje družbene lastnine. Po drugi strani so iz samoupravljalcev in lastnikov podjetij naredili mezdne delavce, ki se niso (bili) več pripravljeno odrediti zaslužku v času krize. Posledica teh ukrepov je bilo množično propadanje podjetij s stečajem in likvidacijami – naslednji tak primer bo očitno Adria Airways.

Leta 1996 je sledilo uničenje vzajemnih skladov Proficia Dadas, kar je ustavilo množično vlaganje sredstev v delnice podjetij in bank preko borze. Državni svet je ugotovil, da so v tem primeru nastale nepravilnosti v delovanju Agencije za trg vrednostnih papirjev, in z njimi seznanil državno tožilstvo, ki se ni odzvalo. Strokovni svet Agencije je vodil sedanji finančni minister Mramor, sicer redni profesor ekonomske fakultete za finance! Do takrat uspešno financiranje podjetij z izdajanjem novih delnic in obveznic na borzi se je ustavilo, podjetja so se začela zadolževati namesto dokapitalizacij ('kreditizem' namesto kapitalizma). Država vsakih nekaj let razglašila nekakšne izredne razmere in potem uničila investicijske družbe, vzajemne sklade in sredstva malih vlagateljev. Uničenje pravno podpre pravosodni sistem. Delnic potem noče nihče več kupovati, vsi se jih poskušajo znebiti in cene strmoglavijo. Zavarovanja za posojila ne ustrezajo več in podjetja propadajo. In tako miselnost so

imele vse naše vlade, tudi sedanja. Posledica uničenja naložb je beg slovenskega kapitala v tujino in v tuje banke ter s tem ustvarjanje novih delovnih mest v drugih državah, ne v Sloveniji. Ko so vsi svetovni indeksi že davno presegli vrednosti, ki so jih imeli pred krizo, je slovenski dosegel komaj četrtno vrednosti iz leta 2007.

Razlastitev državljanov in vlagateljev

V Sloveniji je bila kriza posebno močna, ker je bilo razmerje med dolgovi podjetij in lastniškim kapitalom (finančni vzvod) zelo visoko. Kapitala v krizi ni treba izplačati, dolgove pa je treba pospešeno vračati, predvsem tujim bankam. Pomanjkanje kapitala v podjetjih je posledica zgoraj omenjenih razlastitev državljanov in vlagateljev – Slovenci imamo v vzajemnih skladih samo pet odstotkov BDP (bruto domačega proizvoda) kapitala, Nemci ga imajo 40 odstotkov, ZDA pa 78 odstotkov. Celotno hrvaški vzajemni in pokojninski skladi kupujejo naša podjetja. Naši skladi imajo premalo kapitala in še ta je v tujini, razprodaje naših podjetij zanje niso strateška naložba, ker se bojijo državnih ukrepov. Banke so v zadnjih dveh desetletjih zavirale razvoj kapitalskega trga in to plačale (iz žepov davkoplačevalcev) v krizi. Država je v zadnjih letih s svojo politiko posredno uničila veliko vzajemnih in pokojninskih skladov (Zvon I in II, NFD) in neposredno premoženje nad sto tisoč malih vlagateljev (izbris bančnih delnic in podrejenih obveznic), prek skladov in zavarovalnic je bilo skupaj prizadetih okoli pol milijona državljanov. Inovativni podjetniki in izumitelji se selijo v tujino, kjer imajo (poleg bančnih posojil) na voljo dovolj tveganega kapitala in možnost javne prodaje delnic.

Sedanja vlada nadaljuje uničenje slovenskega kapitala. Septembra so poslanci izglasovali predlog vlade, s katerim so 260.000 malim delničarjem ukinili registrske račune, na katerih so večinoma močno razvrednotene delnice slovenskih podjetij. Od leta 2017 bodo morali plačevati letne stroške vodenja in

nadomestila za vzdrževanje stanja na trgovalnem računu v borzno-posredniških hišah. Veliko malih vlagateljev bo vrednostne papirje prodalo ali jih odložilo na smetarski račun. Zmanjšala se bo pravna varnost, otežena bo udeležba na skupščinah, podatki o lastnikih se bodo zameglili, dodatne finančne in socialne obremenitve bodo zelo

zmanjšale število **malih delničarjev**, ki zaradi izgub v prejšnjih letih že tako ne vlagajo več v naša podjetja prek borze.

Predlagano črtanje drugega odstavka 132. člena zakona o dohodnini bo še zmanjšalo kapital podjetij. Podjetniki si bodo iz družbe izplačali ves dobiček in ga ne bodo več puščali v njej, da bi jim stopnja obdavčitve znižala. Posamezniki, ki so delnice kupili pred več kot petimi leti in jih niso nameravali prodati, jih bodo zdaj prodali do konca leta, saj bi januarja morali državi višjo dohodnino od morebitnega kapitalskega dobička. Slovenski borzni indeks se bo spet znižal. Ob prvi naslednji krizi bo povečani finančni vzvod spet pokopal vrsto podjetij, osiromašil javne blagajne (proračunsko, zdravstveno in pokojninsko) in zmanjšal število delovnih mest. Posledica bodo ponovne zahteve po: zniževanju sredstev za zdravstvo, izobraževanje, raziskovanje, kulturo in socialo, podaljševanju delovne dobe in zniževanju pokojnin ter razprodaji državnega premoženja, tudi infrastrukture in javnega sektorja.

»Brez dobre ekonomije ni dobre politike«

To seveda ustreza politično nastavljenim upravam in nadzornim svetom državnih gospodarskih družb, dokler jih ne bodo zamenjali s tujimi v razprodanih, nekoč družbenih podjetjih. Tudi Gospodarska zbornica Slovenije raje lobira, naj se država še zadolžuje in zmanjšuje javni sektor, kot da bi se njeni člani podali na domači in tuje kapitalske trge. Šele s tem bi »prezadolžena in slabo vodena podjetja pretrgala popkovino z zgrešenim finančnim sistemom, ki je v tranziciji sataniziral kapitalske trge, povečeval banke ter

našemu gospodarstvu nataknil dolžniško zanko okoli vratu«, je leta 2012 zapisal ekonomist Stanislav Kovač v *Financah*. Nataknil jo je tudi državi, ki zdaj plačuje za okoli 800 milijonov evrov več obresti kot jih je pred krizo. Obresti kljub nizkim obrestnim meram znašajo več kot desetino proračuna in 150 milijonov evrov več kot znaša proračunski primanjkljaj, to je razlika pred proračunskimi odhodki in prihodki.

Podjetja lahko z dobički pokrivajo izgube iz prejšnjih let – ali bodo poslanci ob spreminjanju zakona omogočili vlagateljem, da podobno pokrijejo izgube iz uničevanja vzajemnih skladov ter izbriša bančnih delnic in podrejenih obveznic? »Države danes propadajo, ker njihove ekonomske institucije ne spodbujajo ljudi, da bi varčevali, investirali in inovirali,« sta zapisala avtorja pravkar izdane knjige *Zakaj narodi propadajo*. Zgodovina nas uči, pravita avtorja, da brez dobre ekonomije ni dobre politike – naša ekonomska stroka se v tem pogledu res ni izkazala. Zadnja večja dokapitalizacija prek javne prodaje delnic (IPO) je bila v Novi KBM, v letih 2007, 2008 in 2011. Vemo, kako se je končalo vlaganje več kot sto tisoč domačih in tujih vlagateljev, fizičnih oseb in podjetij. Že guverner Marko Kranjec je leta 2012 javno opozo-

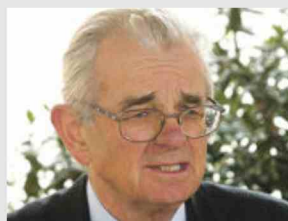
ril, da se slovenska podjetja bolj kot s posojilnim krčem spopadajo s kapitalskim. Namesto da podjetja tarnajo, kako jih banke nočejo kreditirati, bi potrebna finančna sredstva morala iskati na kapitalnem trgu. Vendar tu zadenejo na omenjene usodne izkušnje vlagateljev in slabo korporativno gospodarjenje – vse je v institucijah, političnih in ekonomskih, trdita avtorja.

Z razlaščenjem zaposlenih in domačih vlagateljev, stečajji in razprodajo podjetij izgubljam slovenska podjetja in slovenske lastnike. Dobički se pospešeno odlivajo v tujino. Tujci prinašajo s seboj tudi svoj jezik. Prvi direktor prodanega podjetja je navadno še Slovenec, naslednji je največkrat tujec. Brali smo o vsiljevanju hrvaščine v prodanih portoroških hotelih. Manj se sliši o tem, da je v številnih podjetjih v tuji lasti pogovorni jezik angleščina ali nemščina, saj lastniki v njih

nastavljajo vodje in nadzornike iz svoje države, ki slovenščine ne znajo, in se jezika hlapcev tudi ne nameravajo naučiti. Če hočete imeti službo pri njih, morate znati ustrezn tuji jezik, da se lahko sporazumevate. Z vsakim prodanim podjetjem potrebujemo manj univerzitetnih diplomantov in v državi ostaja manj sredstev za raziskave in razvoj. Brez ekonomske suverenosti ni politične in brez politične suverenosti ni kulturne, s slovenskim jezikom vred!

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

Brez ekonomske suverenosti ni politične in brez politične suverenosti ni kulturne, s slovenskim jezikom vred!

GOSTUJOČE PERO

Dr. Peter Glavič

zaslužni profesor Univerze v Mariboru, doktor kemijskih znanosti in ekonomist

